

98/27

Státní finanční prostředky určené v roce 1997 a 1998 na odstranění následků povodní

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu na rok 1998 pod číslem 98/27. Kontrolní akci řídila a kontrolní závěr vypracovala členka NKÚ Mgr. Marie Hošková.

Cílem kontroly bylo prověřit účelnost a hospodárnost použití státních finančních prostředků poskytnutých k odstranění následků povodní do rozpočtů ministerstev, okresních úřadů, měst a obcí, školských úřadů a dalších ústředních orgánů.

Kontrolní akci provedly skupiny kontrolujících NKÚ z odboru hospodářské politiky a zahraničních věcí, z odboru státních příjmů a z oblastních odborů NKÚ v Pardubicích, Hradci Králové, Brně, Zlíně, Olomouci, Šumperku a Olomouci.

Kontrolované osoby:

Ministerstvo financí, Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo obrany, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo kultury, Ministerstvo spravedlnosti, Ministerstvo práce a sociálních věcí;

Státní fond životního prostředí ČR, Správa státních hmotných rezerv, Akademie věd ČR, Ústav experimentální botaniky AV ČR Praha;

Krajský soud v Ostravě, Vrchní soud v Olomouci, Krajské státní zastupitelství v Ostravě, Vrchní státní zastupitelství v Olomouci, Vězeňská služba ČR;

Okresní úřad Ústí nad Orlicí, Okresní úřad Chrudim, Okresní úřad Svitavy, Okresní úřad Pardubice, Okresní úřad Hradec Králové, Okresní úřad Trutnov, Okresní úřad Náchod, Okresní úřad Rychnov nad Kněžnou, Okresní úřad Brno-venkov, Okresní úřad Blansko, Okresní úřad Hodonín, Okresní úřad Břeclav, Okresní úřad Zlín, Okresní úřad Vsetín, Okresní úřad Uherské Hradiště, Okresní úřad Opava, Okresní úřad Karviná, Okresní úřad Nový Jičín, Okresní úřad Frýdek-Místek, Okresní úřad Šumperk, Okresní úřad Jeseník, Okresní úřad Bruntál, Okresní úřad Olomouc, Okresní úřad Prostějov, Okresní úřad Přerov, Okresní úřad Kroměříž;

Školský úřad Olomouc, Školský úřad Přerov, Školský úřad Kroměříž, Školský úřad Zlín;

město Brno, město Ústí nad Orlicí, město Česká Třebová, město Choceň, město Letohrad, město Litomyšl, město Svitavy, město Sezemice, město Dobruška, město Týniště nad Orlicí, město Rychnov nad Kněžnou, město Opočno, město Židlochovice, město Letovice, město Rájec-Jestřebí, město Bzenec, město Hodonín, město Kyjov, město Veselí nad Moravou, město Blansko, město Zlín, město Napajedla, město Luhačovice, město Rožnov pod Radhoštěm, město Uherské Hradiště, město Bohumín, město Třinec, město Frýdek-Místek, město Odry, město Fulnek, město Opava, město Kravaře, město Ostrava, město Šumperk, město Hanušovice, město Krnov,

město Vrbno pod Pradědem, město Jeseník, město Přerov, město Kojetín, město Hranice, město Olomouc, město Kroměříž, město Chropyně, město Hulín; obec Dolní Čermná, obec Horní Čermná, obec Těchonín, obec Třebovice, obec Březová nad Svitavou, obec Opatov, obec Opatovec, obec Krouna, obec Načešice, obec Hradec nad Svitavou, obec Dešné v Orlických horách, obec Kvasiny, obec Bílovice nad Svitavou, obec Unkovice, obec Vojkovice, obec Bulhary, obec Kostice, obec Lanžhot, obec Týnec, obec Doubravice nad Svitavou, obec Lhota Rapotina, obec Skalice nad Svitavou, obec Svitávka, obec Mikulčice, obec Moravský Písek, obec Rohatec, obec Tlumačov, obec Hutisko-Solanec, obec Ostrožská Nová Ves, obec Rapotín, obec Leština, obec Jindřichov, obec Loučná nad Desnou, obec Město Albrechtice, obec Malá Morávka, obec Bohušov, obec Zátor, obec Česká Ves, obec Mikulovice, obec Lipová-lázně, obec Bělá pod Pradědem, obec Troubky, obec Bochoř, obec Lobodice, obec Bohuňovice, obec Červenka; Hasičský záchranný sbor okresu Blansko, Hasičský záchranný sbor okresu Brno-venkov, Hasičský záchranný sbor okresu Hodonín, Hasičský záchranný sbor města Brna, Hasičský záchranný sbor okresu Břeclav.

Námítky proti kontrolnímu protokolu podaly:

Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo vnitra, Školský úřad Zlín, Okresní úřad Vsetín, Okresní úřad Břeclav, město Ostrava, město Olomouc, město Bohumín, město Kravaře, město Napajedla, město Uherské Hradiště, obec Opatov, obec Doubravice nad Svitavou, obec Mikulčice a obec Bohuňovice. Námítky byly vypořádány vedoucími skupin kontrolujících rozhodnutím o námítkách.

Odvolání proti rozhodnutí o námítkách podaly Ministerstvo pro místní rozvoj, Školský úřad Zlín, Okresní úřad Vsetín, město Ostrava, město Olomouc, město Bohumín a byla vypořádána usneseními Kolegia NKÚ.

K o l e g i u m N K Ú na svém XII. zasedání, konaném dne 3. června 1999,

s c h v á l i l o usnesením č. 9/XII/99
k o n t r o l n í z á v ě r v tomto znění:

I.**Charakteristika kontrolované problematiky**

Vláda ČR se zabývala řešením následků povodní vzniklých v letech 1997 a 1998. K finančnímu zajištění likvidace škod způsobených povodněmi rozhodla o použití prostředků ze státního rozpočtu posílením příslušných rozpočtových kapitol a rozpočtů okresních úřadů.

Na financování likvidace následků povodní se rovněž podílel Státní fond životního prostředí ČR (dále jen

„SFŽP“) jednak svými rozpočtovými prostředky a jednak prostředky zvláštního účtu (tzv. vládního povodňového konta), spravovaného SFŽP.

Následky povodní z července 1997 a 1998 nebyly do konce roku 1998 v plném rozsahu odstraněny. Zákon o státním rozpočtu na rok 1998 umožnil, aby prostředky určené na odstranění následků povodní a nevyčerpané do konce roku 1997 mohly být použity stejnými subjekty ke stejným účelům i v roce 1998. V souvislosti s povodněmi v červenci 1998, které postihly zejména okresy Rychnov nad Kněžnou, Hradec Králové a Náchod, vláda uvolnila další prostředky ze státního rozpočtu na odstranění povodňových škod a zákonem o státním rozpočtu na rok 1999 umožnila, že nevyčerpané prostředky z let 1997 a 1998, které byly poskytnuty kapitolám státního rozpočtu a okresním úřadům na řešení povodňových škod a nebyly vyčerpány do 31. 12. 1998, mohou být použity v roce 1999 stejnými subjekty ke stejným účelům.

Předmětem kontroly byly účelové dotace a návratné finanční výpomoci poskytnuté ze státního rozpočtu a z vládního povodňového konta na odstranění prvotních povodňových škod, dále do oblasti bydlení, základního školství, sociálních výpomocí, obnovy místních komunikací a inženýrských sítí v majetku obcí, oprav nemovitého majetku státu, odstranění následků sesuvů půdy a dále poskytnuté do oblasti vodního hospodářství a na úhradu nákladů a škod záchranných hasičských sborů.

Kontrola věcně navazuje na kontrolní akci 97/37 - Státní finanční prostředky určené v roce 1997 na odstranění následků povodňové katastrofy, ukončenou v květnu 1998; počet kontrolovaných osob byl rozšířen o další ministerstva a ústřední orgány a o okresní úřady, města a obce v postižených oblastech.

Finanční prostředky k odstranění následků povodní byly poskytovány ze státního rozpočtu jako zálohy účelových neinvestičních a investičních dotací a jako návratné finanční výpomoci.

Poskytování finanční pomoci fyzickým osobám v oblasti bydlení pro rok 1997 a 1998 bylo v případech nenávratného příspěvku 150 tis. Kč, návratné půjčky na pořízení rodinného domu nebo bytu až do výše 850 tis. Kč a úhrady nákladů na odstranění stavby upraveno nařízením vlády č. 190/1997 Sb., o poskytnutí finanční pomoci v oblasti bydlení občanům postiženým povodněmi v roce 1997, ve znění pozdějších předpisů. Poskytování ostatních dotací do oblasti bydlení a podmínky pro jejich přiznání stanovilo Ministerstvo pro místní rozvoj v příslušných programech finanční výpomoci. Zásady a podmínky pro čerpání ostatních dotací poskytnutých k odstranění následků povodní stanovil příslušný správce rozpočtové kapitoly v rozpočtových opatřeních. Podmínky pro čerpání dotací poskytovaných z vládního povodňového konta a z prostředků SFŽP byly stanoveny ve smlouvách uzavřených mezi SFŽP a příjemci dotací.

II.

Finanční prostředky přidělené do kapitol státního rozpočtu ministerstev a dalších ústředních orgánů

Ministerstvo financí (dále jen „MF“) obdrželo do své rozpočtové kapitoly prostředky ve výši cca 4 mil. Kč, které byly použity na opravu povodněmi poškozených budov finančních ředitelství, finančních úřadů a celních úřadů.

Ministerstvo obrany finanční prostředky určené k odstranění povodňových škod ve výši cca 221 mil. Kč použilo na opravy poškozených objektů a na obnovu úkrytů civilní ochrany. Ke konci roku 1998 zůstalo nevyčerpáno cca 47 mil. Kč.

Ministerstvo práce a sociálních věcí poskytlo přidělenou dotaci v celkové výši cca 11 mil. Kč na opravy okresních správ sociálního zabezpečení a úřadů práce v povodni postižených oblastech a na obnovu drobného majetku poškozeného povodní. Dotace byla ke konci roku 1998 téměř vyčerpána.

Ministerstvo vnitra z přidělených finančních prostředků ve výši cca 90 mil. Kč vyčerpalo do konce roku 1998 cca 81 mil. Kč. Prostředky byly použity na opravu nemovitostí a na náhradu movitého majetku zničeného povodněmi.

Kapitola státního rozpočtu **Ministerstvo životního prostředí** byla posílena o cca 144 mil. Kč. Prostředky byly určeny a také použity na odstranění následků ekologických škod ve vybraných průmyslových podnicích (cca 65 mil. Kč), na provádění geologických průzkumů sesuvů půdy (cca 20 mil. Kč), na realizaci projektu Vyhodnocení povodňové situace v červenci 1997 (cca 40 mil. Kč) poskytnuté Českému hydrometeorologickému ústavu a Výzkumnému ústavu vodohospodářskému. Dále ministerstvo poskytlo cca 5 mil. Kč svým příspěvkovým a rozpočtovým organizacím k odstranění škod na jejich majetku a 10 mil. Kč Správě Krkonošského národního parku v rámci investičního programu Odstranění škod způsobených povodněmi v roce 1997. Náklady na pořízení radarových snímků povodni postižených oblastí hrazených z posíleného rozpočtu ministerstva dosáhly cca 2 mil. Kč. Nevyčerpané prostředky ke konci roku 1998 činily cca 2 mil. Kč.

Kapitola státního rozpočtu **Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy** (dále jen „MŠMT“) byla posílena o cca 559 mil. Kč. MŠMT přidělilo školským úřadům v povodni postižených oblastech cca 362 mil. Kč, především na nákup znehodnocených učebnic a školních pomůcek, na úhradu nákladů spojených s náhradním vyučováním ve školách v přírodě, na opravy poškozených školních budov, na stavební práce spojené s obnovou poškozených objektů a na obnovu povodni zničené výpočetní a reprodukční techniky, hudebních nástrojů, tělocvičného nářadí apod.

Kontrola čerpání poskytnutých dotací byla provedena u čtyř školských úřadů, a to u Školského úřadu Kroměříž (cca 3 mil. Kč), u Školského úřadu Zlín (cca 56 mil. Kč), u Školského úřadu Olomouc (cca 75 mil. Kč) a u Školského úřadu Přerov (cca 71 mil. Kč). Dotace byly použity v souladu se stanoveným účelem, a to zejména na opravu poškozeného školního majetku, na úhradu nákladů spojených s náhradní výukou dětí ve školách v přírodě a na nákup školních pomůcek a učebnic.

Vysokým školám přidělilo MŠMT cca 121 mil. Kč na opravu školních budov a vysokoškolských kolejí v povodni postižených oblastech, zejména v Olomouci, Opavě, Novém Jičíně a Hradci Králové, a na obnovu povodni zničených zemědělských porostů a stavů uhynulých zemědělských zvířat školních zemědělských podniků, dále na rekonstrukci sportovní haly a loděnice Univerzity Palackého v Olomouci a povodni poškozené plynové kotelny a na nákup osobních počítačů a přístrojového vybavení. Ke konci roku 1998 zůstalo nevyčerpano cca 75 mil. Kč.

Ministerstvo kultury přidělené prostředky ve výši cca 153 mil. Kč použilo především na odstranění povodňových škod v městských památkových rezervacích a v městských památkových zónách a na úhradu škod na majetku církví. Nevyčerpané prostředky ke konci roku 1998 činily cca 50 mil. Kč.

Kapitola státního rozpočtu **Ministerstvo zdravotnictví** byla posílena o cca 12 mil. Kč. Tyto prostředky byly poskytnuty jako systémová investiční dotace třem příspěvkovým organizacím zřízeným tímto ministerstvem (Fakultní nemocnice Ostrava, Krajská hygienická stanice Ostrava a Fakultní nemocnice Olomouc) a dále Státním léčebným lázním Karlova Studánka. Dotace byla v roce 1998 vyčerpána.

Ministerstvo spravedlnosti obdrželo finanční prostředky ve výši cca 9 mil. Kč, které byly použity zejména na opravu poškozených budov soudů, státních zastupitelství a věznic v postižených oblastech. Přidělené dotace byly do konce roku 1998 vyčerpány.

U kontrolovaných osob v resortu Ministerstva spravedlnosti bylo zjištěno, že v některých případech nepostupovali příjemci dotací v souladu se zákonem č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění zákona č. 148/1994 Sb., tím, že zadali zakázku předem dohodnutému dodavateli, aniž vyzvali alespoň tři zájemce. Takto postupoval např. Krajský soud v Ostravě při zadání veřejné zakázky na opravu suterénu Okresního soudu v Přerově (smluvní cena cca 320 tis. Kč), Vrchní soud v Olomouci při zadání zakázky na provedení sanačních prací v objektu soudu ve výši cca 880 tis. Kč a dále při opravě kotelny ve výši cca 262 tis. Kč. Obdobně postupovalo i Krajské státní zastupitelství v Ostravě v případě zadání zakázky na opravu výměňkové stanice v budově zastupitelství v Přerově (ve výši cca 204 tis. Kč).

Vězeňská služba ČR použila dotaci účelově určenou na odstranění škod vzniklých povodni ve výši cca 591

tis. Kč na opravu střechy Věznice Ostrava-Heřmanice, která sice byla poškozena dlouhotrvajícími dešti v červenci 1997, avšak její havarijní stav vznikl již před povodněmi. V tomto případě byla tedy dotace použita na opravu, která nevznikla v přímé souvislosti s povodněmi.

Rozpočet **Akademie věd ČR** (dále jen „AV“) byl v roce 1997 posílen o cca 12 mil. Kč, z toho cca 11 mil. Kč bylo poskytnuto Ústavu experimentální botaniky AV ČR (dále jen „Ústav“). Tyto prostředky použil Ústav na úhradu nákladů spojených s opravou povodni poškozených přístrojů (osobních počítačů včetně tiskáren, mikroskopů a cytometrů) na pracovišti v Olomouci. Prostředky ve výši 750 tis. Kč byly použity k odstranění škod vzniklých na společném pracovišti Ústavu a Univerzity Palackého v Olomouci.

Při kontrole provedené v Ústavu byly zjištěny nesrovnalosti mezi účetním a skutečným stavem některého movitého majetku. Např. Ústav uhradil faktury za opravu 9 kusů osobních počítačů ve výši 163 tis. Kč, ačkoliv podle účetní evidence vlastnil pouze 2 počítače. Ústav doložil provedení opravy pouze jednoho počítače v ceně cca 39 tis. Kč. U sedmi počítačů nemohl věrohodně doložit způsob jejich nabytí.

Dále Ústav z poskytnuté dotace uhradil opravu cytometru ve výši cca 971 tis. Kč. Přístroj byl Ústavu bezplatně zapůjčen Univerzitou v Münsteru a nebyl veden ani na podrozvahových účtech.

Správa státních hmotných rezerv obdržela dotaci ve výši cca 55 mil. Kč na nákup některých druhů hmotných rezerv jako náhradu za uvolněné rezervy v souvislosti s povodni v roce 1997. Jednalo se zejména o pohonné hmoty, obiloviny a potravinové konzervy. Přidělené prostředky byly v plném rozsahu do konce roku 1998 vyčerpány.

Státní fond životního prostředí ČR použil na odstranění následků povodňových škod:

a) prostředky veřejné sbírky pro oblasti postižené povodněmi (vládní povodňové konto).

Příjmy od založení konta do 31. 12. 1998 činily cca 251 192 tis. Kč (včetně úroků k vkladům ve výši cca 12 769 tis. Kč). Zůstatek činil k 31. 12. 1998 celkem 86 175 tis. Kč.

Prostředky byly použity jako dotace na výstavbu nájemních bytů ve výši 108 359 tis. Kč, na nákup vysoušecích zařízení ve výši 40 980 tis. Kč, na humanitární účely ve výši 15 636 tis. Kč. Uhrazené poplatky bance a poště činily 42 tis. Kč;

b) rozpočtové prostředky SFŽP.

SFŽP poskytl v souladu s rozhodnutím vlády celkem 150 000 tis. Kč na odstraňování bezprostředních následků povodni v roce 1997 pro 24 postižených okresů. Dále

na základě rozhodnutí ministra životního prostředí poskytl dotaci Ústřední povodňové komisi ve výši 5 000 tis. Kč a na odstranění povodňových škod na čistírnách odpadních vod a kanalizacích (dále jen „ČOV“) uvolnil celkem 211 000 tis. Kč. Na odstranění škod na ČOV způsobených povodní v červenci 1998 uvolnil do doby ukončení kontroly celkem 3 570 tis. Kč.

SFŽP poskytl prostředky z vládního povodňového konta i z vlastního rozpočtu na základě smluv s příjemci, v nichž je zavázal použít přidělené dotace ke stanovenému účelu.

Ministerstvo pro místní rozvoj (dále jen „MMR“) poskytovalo v letech 1997 a 1998 prostřednictvím své rozpočtové kapitoly finanční prostředky k odstraňování následků povodní v oblasti bydlení. Jednalo se o tyto účelové investiční a neinvestiční dotace a o návratné finanční výpomoci ze státního rozpočtu:

a) dotace na podporu výstavby nových nájemních bytů.

K tomuto účelu byla na základě rozhodnutí vlády posílena kapitola státního rozpočtu MMR v letech 1997 a 1998 celkem o 570 mil. Kč a dále byly vyčleněny prostředky z vládního povodňového konta ve výši 186 mil. Kč, tj. celkem 756 mil. Kč.

Vládou stanovená výše dotace na jeden postavený byt činila 500 tis. Kč. Podmínky a postup pro poskytování a čerpání této účelové investiční dotace stanovilo MMR v „Programu podpory výstavby nájemních bytů pro občany postižené záplavami v roce 1997“ (dále jen „Program výstavby“), vydaném v srpnu 1997. Cílem podpory bylo zajistit náhradní bydlení pro občany, kteří v důsledku povodní přišli o své dosavadní bydlení. Tuto skutečnost byli povinni doložit pravomocným rozhodnutím o odstranění stavby (dále jen „demoliční výměr“) s tím, že obytný dům (byt) byl v souvislosti s povodní zničen nebo v rámci záchranných prací odstraněn.

MMR poskytl v řadě případů obcím a městům dotace na výstavbu nových nájemních bytů, aniž žadatelé doložili své požadavky demoličními výměry s potvrzením stavebního úřadu, že byt byl odstraněn v důsledku povodní, nebo požadovanou dotaci nedoložili potřebným počtem demoličních výměrů (např. obec Lipová-lázně, město Ostrava - městský obvod Vítkovice, město Veselí nad Moravou, město Přerov, obec Moravský Písek a obec Střehň).

V Programu výstavby bylo dále stanoveno, že příjemce dotace (tj. město nebo obec) vrátí část dotace ve výši 180 tis. Kč, pokud nájemní byt bude obsazen občanem, jehož byt nebyl povodní zničen. Příjemci tak zůstane dotace ve výši 320 tis. Kč, tj. ve výši dotace, kterou MMR poskytuje na výstavbu nových nájemních bytů v rámci stávajícího programu rozvoje bydlení.

Tímto opatřením MMR umožnilo využít prostředky státního rozpočtu vyčleněné vládou k řešení přímých

následků povodní výstavbou nových nájemních bytů i k řešení bytové situace občanů povodní nepostižených.

Na základě usnesení vlády ze dne 12. května 1998 č. 295, jímž vláda souhlasila se zvýšením dotace až na 750 tis. Kč na jeden postavený byt v domech s byty pro důchodce a dále souhlasila s poskytnutím dotace až do výše 1 mil. Kč na výstavbu nájemních bytů a domů s byty pro důchodce u obcí s počtem obyvatel do 2 000 a s daňovou výtěžností do 3 100 Kč na jednoho obyvatele, vydalo v srpnu 1998 MMR novelizovaný Program výstavby, do něhož uvedené zásady promítlo.

MMR však v novelizovaném Programu výstavby nestanovilo datum, případně období rozhodné pro stanovení počtu obyvatel a dále nestanovilo rok, z něhož má daňová výtěžnost vycházet.

Vláda ČR v souvislosti s povodněmi v červenci 1998 ve východních Čechách přijala dne 5. srpna 1998 usnesení č. 505, v němž mj. v bodě 4 souhlasila při odstraňování jejich následků s tím, „*aby byly finanční prostředky přidělovány jednotlivými resorty podle stejných kritérií, jako je tomu při odstraňování následků povodňové katastrofy v roce 1997; ...*“.

S odvoláním na uvedené usnesení vydalo MMR další novelizovaný Program výstavby, v němž však rozšířilo okruh občanů, kterým lze pořídit nový nájemní byt z uvedené dotace, a to tím, že v novelizovaném Programu výstavby stanovilo:

„Nový dotovaný byt v domě s byty pro důchodce bude sloužit ... pro občany důchodového věku, kteří mají trvalý pobyt v obcích postižených záplavami a pro občany důchodového věku z oblastí postižených záplavami.“

Změnami podmínek Programu výstavby umožnilo MMR čerpat prostředky státního rozpočtu vyčleněné vládou ČR na odstranění přímých povodňových škod také na výstavbu domů s byty pro důchodce, jejichž byty nebyly povodní dotčeny.

Dodatkem č. 1 k výše uvedenému Programu výstavby z prosince 1998 MMR umožnilo využít poskytnuté dotace v plné výši i v těch případech, kdy nově postavený byt nebude užívat občan, který v důsledku povodní přišel o byt.

Při poskytování dotací na výstavbu nových nájemních bytů z prostředků státního rozpočtu vládou vyčleněných na podporu jejich výstavby pro občany, kteří v důsledku povodní přišli o své dosavadní bydlení, MMR považovalo předložení demoličního výměru vzhledem k „*dostatku finančních prostředků*“ a za situace, kdy „*nebyly finanční prostředky čerpány v odhadované výši*“, „*za příliš přísnou podmínku*“. Dále MMR předpokládá, že dosud nečerpané prostředky bude poskytovat příjemcům i na výstavbu nájemních bytů, která přímo nesouvisí s řešením bytové situace občanů postižených povodní.

MMR do konce roku 1998 poskytlo městům a obcím účelové investiční dotace na výstavbu nových nájemních bytů v objemu 386 mil. Kč (včetně vratek), což představuje 67,8 % z objemu finančních prostředků převedených do kapitoly MMR v roce 1997 a 1998.

Část nových nájemních bytů postavených po povodních v roce 1997 pro občany, kterým byl byt povodní zničen, je obsazována nájemníky, kteří nebyli povodní nijak postiženi. I za těchto okolností zůstala k 31. 12. 1998 část (v objemu cca 184 mil. Kč) z prostředků vyčleněných vládou k tomuto účelu nevyužita. MMR v novelizovaném Programu výstavby vydaném v srpnu 1998 stanovilo jako konečný termín pro podání žádostí o poskytnutí dotací 31. květen 1999. S ohledem na tyto skutečnosti nelze již tedy předpokládat, že zbývající dotace bude ještě využita na řešení bytové situace povodní postižených občanů, neboť města a obce na základě požadavků a potřeb občanů již uplatnila své požadavky na nové nájemní byty v roce 1997 a 1998.

MMR v roce 1998 poskytlo městu Olomouc dotaci v celkové výši 44,5 mil. Kč na výstavbu nových nájemních bytů. Podle smlouvy uzavřené mezi MMR a městem Olomouc byla část dotace ve výši 27 mil. Kč určena na částečnou úhradu úvěru poskytnutého Správě domovního fondu města Olomouc Československou obchodní bankou, a. s., na rekonstrukci tří bytových domů (blok A, B a C) po sovětské armádě. Ve smlouvě uzavřené mezi MMR a městem Olomouc o poskytnutí dotace je uvedeno, že dotace bude použita na rekonstrukci bloku B a C. V době uzavření smlouvy byl však již blok B dokončen a zkolaudován.

MMR tak poskytlo dotaci v rozporu se zásadami pro její poskytování, stanovenými v pokynu MMR č. j. E 639/98-12 ze dne 3. 6. 1998, kde je mj. uvedeno: „Dotace ... nemohou být přiděleny, případně zvýšeny, pokud byla stavba již zkolaudována ...“

Tím MMR porušilo § 5 odst. 2 zákona č. 576/1990 Sb., o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky), kde je stanoveno:

„Na konkrétní akce nebo předem stanovené okruhy potřeb se poskytují účelové dotace, a to za podmínek stanovených zásadami dotační politiky. Mohou být použity jen na určené účely a podléhají ročnímu zúčtování se státním rozpočtem republiky.“;

b) dotace na poskytování státních půjček obcím a městům na opravy bytového fondu.

Usnesením ze dne 13. srpna 1997 č. 470 vláda schválila posílení rozpočtové kapitoly MMR o 500 mil. Kč „pro nízkouročené půjčky poskytované fondy rozvoje bydlení v obcích ... s tím, že tyto půjčky budou poskytovány pouze na opravy a sanace, jejichž potřeba vznikla v důsledku povodňové katastrofy, ... a nikoliv k modernizaci bytových objektů“. Jedná se o státní bezúročné desetileté půjčky obcím do těchto fondů. Podmínky po-

skytování půjček upravilo MMR v červenci 1997 v „Programu poskytování státních půjček na opravy bytového fondu pro rok 1997 určeném pro obce postižené záplavami“ (dále jen „Program půjček“). V Programu půjček je stanoveno, že „Z prostředků státní půjčky bude vytvořen obcí účelový fond (dále jen „fond“), jehož prostředky budou vedeny na samostatném účtu u peněžního ústavu. Fond bude utvořen nezávisle na případně již dříve vytvořených fondech rozvoje bydlení v obcích, které obdržely státní půjčku na opravy a modernizace podle dříve vyhlášeného programu.“

Dalšími usneseními vláda rozhodla o posílení fondu o dalších 515 mil. Kč, takže celkem k uvedenému účelu bylo v letech 1997 a 1998 vyčleněno 1 015 mil. Kč. MMR poskytlo tyto prostředky v plné výši.

MMR v Programu půjček stanovilo, že „Obec může prostředky fondu použít ...

- a) do 31. 12. 1997 výlučně na poskytnutí účelově vázaných úvěrů vlastníkům obytných domů a bytů poškozených živelnou pohromou - povodní k úhradě nákladů na jejich opravy ...,
- b) od 1. 1. 1998 přednostně na poskytnutí účelově vázaných úvěrů podle bodu a) a mimo to též na poskytnutí účelově vázaných úvěrů vlastníkům obytných budov a bytů na jejich opravu a modernizaci ...,
- c) do 31. 12. 1997 výlučně k úhradě nákladů na opravy obecního bytového fondu poškozeného živelnou pohromou - povodní ...,
- d) od 1. 1. 1998 přednostně na opravy obecního bytového fondu podle bodu c) a mimo to též na opravy a modernizaci obecního bytového fondu, ...“.

MMR rozšířilo účel použití také na opravy a modernizaci povodní nepoškozeného bytového fondu, a tak nedodržel ustanovení § 21 zákona ČNR č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných orgánů státní správy České republiky, ve znění zákona č. 228/1990 Sb., kde je stanoveno:

„Ministerstva se ve veškeré své činnosti řídí ústavními zákony a ostatními zákony a usneseními vlády.“

MMR vyloučilo použití prostředků fondu na modernizaci až v říjnu 1998.

Z podkladů o čerpání státních půjček předložených na MMR vyplývá, že řada příjemců použila finanční prostředky právě na modernizaci bytového fondu. Např. obec Horka n. Moravou použila 64,6 % těchto prostředků na modernizaci bytového fondu, město Příbor 70,5 %, město Uherský Ostroh 34,2 %, město Uherské Hradiště 42,5 %.

Program půjček neřeší, zda příjmem fondu mají být i úroky z peněžních prostředků uložených u bankovních ústavů. Města a obce postupují v tomto směru nejednot-

ně, některá přijaté úroky převádějí na své běžné účty a financují z nich běžné provozní výdaje, zatímco jiná je považují za příjmovou položku fondu.

Za situace, že tyto desetileté půjčky budou příjemci zúčtovávat se státním rozpočtem až v roce 2007, používají někteří příjemci tyto prostředky dočasně k jiným účelům (např. k nákupu smének), příp. převádějí část prostředků ze samostatných účtů, na nichž jsou tyto prostředky vedeny, na své běžné účty a financují z nich běžné provozní výdaje nebo poskytují půjčky k jiným účelům než na opravy bytového fondu.

Někteří příjemci dotací použili prostředky z tohoto fondu na technické zhodnocení stávajících bytových objektů (nástavby, půdní vestavby a rekonstrukce).

Přehled o poskytnutých prostředcích do fondu rozvoje bydlení u vybraných kontrolovaných měst a obcí a zůstatku nevyčerpaných prostředků k 31. 12. 1998

(v tis. Kč)

Příjemce dotace	Poskytnuto v r. 1997	Poskytnuto celkem v r. 1997 a 1998	Zi statek k 31. 12. 1998	Zi statek v %
místo Hodonín	2 471	2 471	2 471	100,0
místo Tíneček	2 000	2 000	2 000	100,0
obec Týniště nad Orlicí	1 185	1 185	1 185	100,0
obec Kvasiny	444	4 092	4 092	100,0
obec Unkovice	412	412	412	100,0
obec Lobodice	6 967	6 967	5 347	76,8
místo Ústí nad Orlicí	12 442	12 442	9 267	74,5
místo Letohrad	2 000	2 000	1 450	72,5
místo Fulnek	3 200	3 200	2 280	71,2
obec ěervenka	1 185	1 362	876	64,3
obec Týnec	3 058	3 058	1 848	60,4
obec ěeská Ves	4 800	4 800	2 670	55,6
obec Lipová - Lázně	5 000	5 348	2 844	53,2
obec Troubky	61 884	61 884	31 708	51,2

U dalších 8 kontrolovaných měst a obcí byl zjištěn k 31. 12. 1998 zůstatek ve výši cca 30 mil. Kč, což představuje 40 - 50 % z prostředků poskytnutých v letech 1997 a 1998;

c) dotace na zajištění dočasného ubytování občanů.

K tomuto účelu uvolnila vláda v roce 1997 do kapitoly státního rozpočtu Ministerstvo pro místní rozvoj 215 mil. Kč. Podmínky pro poskytování této podpory stanovilo MMR v „Programu státní finanční pomoci záplavami postiženým obcím při zajišťování dočasného ubytování“ ze srpna 1997 (dále jen „Program pomoci“). Prostředky byly poskytovány prostřednictvím rozpočtu OkÚ do rozpočtu měst a obcí jako

- účelové investiční dotace na nákup mobilních nebo nepřenositelných jednoduchých ubytovacích zařízení (ubytovací kontejnery, jednoduché montované nepřenositelné ubytovací jednotky), dále na urychlené stavební úpravy objektů ve vlastnictví obce sloužících k ji-

MMR stanovilo konečný termín předložení žádostí o půjčku do 31. 5. 1999 s tím, že poskytnuté prostředky budou použity ke stanovenému účelu nejpozději do 31. 12. 1999. V roce 1997 a 1998 MMR převedlo prostřednictvím okresních úřadů (dále jen „OkÚ“) do fondů rozvoje bydlení 90 měst a obcí zařazených do kontroly celkem cca 656 mil. Kč.

Na účtech těchto měst a obcí zůstaly k 31. 12. 1998 nevyčerpané finanční prostředky ve výši cca 168 mil. Kč, tj. 25,6 % z poskytnutých prostředků.

Přehled o poskytnutých prostředcích do fondu rozvoje bydlení u vybraných kontrolovaných měst a obcí a zůstatku nevyčerpaných prostředků k 31. 12. 1998

ným než bytovým účelům na ubytovací jednotky, a to ve všech případech do 200 tis. Kč na jednu ubytovací jednotku;

- účelové neinvestiční dotace na úhradu nájemného v zařízeních, která nebyla ve vlastnictví obce, a to do výše 3 200 Kč na jednu ubytovací jednotku.

MMR v Programu pomoci dále stanovilo, že finanční prostředky z této dotace budou vedeny na zvláštním účtu obce. Na rozdíl od Programu půjček, v němž MMR jednoznačně stanovilo, že prostředky budou vedeny na samostatném účtu u peněžního ústavu, není v Programu pomoci jednoznačně stanoveno, zda zvláštní účet obce znamená samostatný účet u peněžního ústavu nebo příslušný analytický účet v účetní evidenci.

Prostředky této dotace byly v některých případech použity k jinému účelu (např. na rekonstrukce a vestavby do stávajících obytných budov) a v některých případech byl výrazně překročen limit 3 200 Kč při úhradě nájemného v ubytovacích jednotkách.

U kontrolovaných měst a obcí bylo v řadě případů zjištěno, že z dotace pořízené ubytovací jednotky byly k dočasnému ubytování občanů využity jen v minimálním rozsahu nebo nebyly k tomuto účelu využity vůbec.

Tuto skutečnost zástupci měst a obcí zdůvodňují tím, že občané, kteří původně žádali o zajištění dočasného ubytování, si zajistili ubytování jinak (např. u příbuzných nebo v poškozeném objektu nadále zůstali), a dále, že představitelé měst a obcí v dobré víře požádali o poskytnutí dotace na zajištění dočasného ubytování bez konkrétních požadavků na dočasné ubytování. Např. obec Bohuňovice (okres Olomouc), která nebyla povodní dotčena, ještě před povodní připravovala rekonstrukci zakoupeného objektu v obci. Na základě žádosti obdržela dotaci ve výši 4 200 tis. Kč na úpravu zakoupeného objektu s tím, že objekt upravený na 30 ubytovacích jednotek bude sloužit pro dočasné ubytování. Přestože obec Bohuňovice rozeslala nabídky, žádné závazné požadavky neobdržela. Ve skutečnosti z 30 ubytovacích jednotek sloužily pro dočasné ubytování pouze dvě, a to pro krátkodobé ubytování čtyř osob.

Dále např. 36 ubytovacích jednotek pořízených městem Ústí nad Orlicí rekonstrukcí objektu původně sloužícího jako zařízení staveniště z dotace ve výši 3 900 tis. Kč, bylo pro účely dočasného ubytování využito jen z poloviny. Obec Březová nad Svitavou z poskytnuté dotace ve výši 2 000 tis. Kč pořídila deset montovaných dřevěných chatek, z nichž pro dočasné ubytování byly používány pouze dvě.

Podle podkladů MMR použili příjemci dotací do konce roku 1998 prostředky ve výši cca 131 000 tis. Kč. Některá města a obce nevyužité prostředky do konce roku 1998 vrátily do rozpočtu MMR.

V letech 1997 a 1998 MMR poskytlo 90 kontrolovaným městům a obcím celkem cca 104 089 tis. Kč. K 31. 12. 1998 zůstaly nevyčerpané finanční prostředky ve výši cca 6 887 tis. Kč, tj. 6,6 % z poskytnutých prostředků;

d) půjčky občanům na pořízení nového domu nebo bytu podle nařízení vlády.

Tyto půjčky jsou poskytovány občanům podle nařízení vlády č. 190/1997 Sb., o poskytnutí finanční pomoci v oblasti bydlení občanům postiženým povodněmi v roce 1997, a to až do výše 850 tis. Kč. Půjčka je splatná nejpozději do 20 let a poskytuje se vlastníkům rodinných domů nebo bytů zničených povodní nebo v důsledku povodní odstraněných. MMR schvaluje poskytování půjček z prostředků kapitoly státního rozpočtu Všeobecná pokladní správa. Realizaci poskytování půjček byla pověřena rozhodnutím vlády Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s. Navrácení půjčky zajišťuje banka zástavním právem k rodinnému domu nebo bytu pořizovanému z půjčky nebo jinému nemovitému majetku.

Do konce roku 1998 bylo poskytnuto 498 půjček v celkové výši cca 384 mil. Kč;

e) finanční prostředky na podporu vlastníků rodinných a bytových domů poškozených záplavami a sesuvy půdy v rámci programu OBNOVA.

K tomuto účelu schválila vláda vyčlenění finančních prostředků na jeho realizaci až do výše 270 mil. Kč. Podstata této pomoci spočívá v poskytnutí finančního příspěvku určeného na úhradu částí úvěru poskytnutého vlastníkům obytných domů některými hypotečními bankami a stavebními spořitelny. Příspěvky poskytuje MMR rovněž prostřednictvím Českomoravské záruční a rozvojové banky, a. s. Program OBNOVA vyhlášený MMR konkrétně stanoví, na které druhy stavebních prací a materiálů lze finanční prostředky z takto dotovaného úvěru čerpat. V letech 1997 a 1998 využilo této podpory 558 vlastníků rodinných domů a bytů, jimž byly poskytnuty prostředky ve výši cca 9,2 mil. Kč.

III.

Finanční prostředky poskytnuté do rozpočtů okresních úřadů a obcí

Do rozpočtů OkÚ a obcí byly z kapitoly státního rozpočtu Všeobecná pokladní správa poskytnuty tyto účelové dotace:

- **na odstranění prvotních povodňových škod** ve výši 645 mil. Kč, určené na úhradu nákladů spojených zejména s dodávkou pitné vody, elektřiny a plynu, odbahněním komunikací, odčerpáním vody, odvozu naplavenin a materiálů, úklidu veřejných prostranství, vybudováním provizorních přechodů přes vodní toky, provizorní zabezpečení nebo odstranění povodní staticky narušených staveb, k zajištění neodkladných hygienických a protiepidemických opatření a k zabezpečení dalších opatření zabráňujících ohrožení života a zdraví občanů nebo vzniku škody na majetku značného rozsahu.

V roce 1997 a 1998 obdrželo 90 kontrolovaných měst a obcí celkem cca 311 655 tis. Kč. K 31. 12. 1998 zůstalo u těchto příjemců 17 142 tis. Kč nevyčerpano;

- **na rekonstrukce místních komunikací poškozených povodněmi** ve výši 821 mil. Kč. Dotace jsou určeny na opravy a rekonstrukce místních komunikací a mostů ve vlastnictví obce a mohou být použity na úhradu 60 % skutečně vynaložených nákladů na tyto práce. Usnesením ze dne 27. května 1998 č. 358 vláda ČR schválila, aby v okresech Bruntál, Jeseník a Šumperk byly z dotace hrazeny skutečně vynaložené náklady do výše 80 %. Podle rozpočtového opatření MF mají obce předložit do 31. 12. 2003 na MF finanční zabezpečení provedených oprav a rekonstrukcí, na jehož základě MF rozhodne o definitivním přiznání dotace.

V některých případech obce nepoužily prostředky dotace na rekonstrukce stávajících mostů a lávek, ale na vybudování nových. Tuto skutečnost zdůvodňují tím, že výstavba nového objektu je ekonomicky výhodnější než rekonstrukce značně poškozeného mostu. MF v rozpočtovém opatření použití prostředků dotace na výstavbu nových objektů neumožňovalo;

- **na úhradu naléhavých opatření k zamezení dalšího pohybu zemní hmoty (sesuvů půdy)** ve výši 100 mil. Kč, určené na sanace sesuvů půdy III. a vyšší kategorie, představující havarijný typ, vysoké riziko a aktivní sva-hové pohyby.

Provádění sanace sesuvů představují ve většině pří-padů stavební objekty typu hydromeliorací, jejichž další funkčnost bude vyžadovat údržbu. Z těchto důvodů je nezbytné dořešit vlastnické vztahy k těmto objektům a tím současně i zabezpečit jejich správu a údržbu;

- **na odstraňování škod na majetku škol, předškolních a školských zařízení** zřizovaných obcemi ve výši 321 mil. Kč. Tyto prostředky byly poskytovány do roz-počtů měst a obcí na základě rozhodnutí přednostů OkÚ a ředitelů příslušných školských úřadů a byly použity ke stanoveným účelům;
- **na úhradu peněžitých dávek** ve výši 300 mil. Kč jako sociální výpomoc. Dávky byly občanům vypláceny podle ustanovení § 51 odst. 3 vyhlášky MPSV ČR č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení, ve znění pozdějších předpisů. Ustanovení § 51 odst. 3 upravuje poskytování peněžitých dávek z důvodů živelní pohromy nebo požáru. Města a obce v některých případech neproplatily část peněžitých dávek, ale koupily nezbytné potraviny, pa-livo apod. nebo přímo uhradily opravy škod po po-vodni, což vyhláška neupravuje. Zpřesnění vyhlášky je tedy potřebné pokud jde o možnost poskytnout dávku jinou než peněžitou formou;
- **na nenávratný příspěvek občanům, kteří přišli o byt, ve výši 150 tis. Kč (celková uvolněná dotace 300 mil. Kč), dále 600 mil. Kč celkem na úhradu nákladů de-molic zničených obytných budov a na státní půjčky občanům až do výše 850 tis. Kč na pořízení rodinného domu nebo bytu.** V některých případech poskytly OkÚ neoprávněně pro-středky této dotace, a to na úhradu nákladů na demoli-ce objektů ve vlastnictví obce;
- **na úhradu zvýšených neinvestičních nákladů hasič-ských záchranných sborů okresů** v souvislosti se zá-chrannými pracemi při povodních ve výši 34 500 tis. Kč a dále **sborům dobrovolných hasičů v obcích**, kteří byli povoláni k plnění úkolů v souvislosti se záplava-mi, ve výši 48 256 tis. Kč;
- **na úhradu 60 % z celkových nákladů na odstranění škod na majetku obcí sloužícího pro zdravotní a soci-ální účely, pro regulaci vodních toků a k výrobě a roz-vodu tepla, rozvodu vody, plynu a kanalizace.** Pro tyto účely vláda uvolnila v roce 1997 celkem 250 mil. Kč. V roce 1998 uvolnila dalších 137 mil. Kč.

V některých případech použili příjemci tuto dotaci na opravy nemovitostí, které přímo nesouvisely s poškozením povodněmi. Např. město Odry ji využilo k částečné úhradě nákladů na opravu střechy nemocnice, jejíž havarijný stav byl konstatován v technické zprávě v sou-vislosti s připravovanou rekonstrukcí objektu z dubna 1997. Město Třinec použilo poskytnutou dotaci ve výši 1 200 tis. Kč také na opravu střechy Domova důchodců v Třinci, jejíž havarijný stav byl konstatován v technické zprávě zpracované v souvislosti s plánovanou generální opravou střechy v březnu 1997.

U kontrolovaných okresních úřadů, měst a obcí bylo zjištěno:

1. porušení zákona ČNR č. 576/1990 Sb. v ustanovení § 5 odst. 2, kde je stanoveno:

„Na konkrétní akce nebo předem stanovené okruhy potřeb se poskytují účelové dotace, a to za podmínek stanovených zásadami dotační politiky. Mohou být použity jen na určené účely a podléhají ročnímu zúčtování se státním rozpočtem republiky.“

Město Hulín neoprávněně použilo prostředky z úče-lové dotace určené na odstraňování škod na školském majetku města ve výši 160 000 Kč k jinému účelu, a to na opravu komunikací.

Město Brno neoprávněně čerpalo účelovou dota-ci určenou na obnovu místních komunikací ve výši 208 928 Kč na odstranění konstrukčních vad mostu, které nevznikly v důsledku povodní.

Město Blansko neoprávněně použilo prostředky z účelové dotace ve výši 521 901 Kč na opravu komuni-kací poškozených provozem (výtluky), nikoliv povodní.

Město Litomyšl neoprávněně čerpalo z účelové do-tace určené na opravy a rekonstrukce místních komuni-kací také náklady za pořízení projektové dokumentace na opravu mostu v Nedošíně ve výši 17 816 Kč, kterou za-dalo a uhradilo již před povodněmi. Dále Město Litomyšl z této dotace neoprávněně uhradilo vybudování nového veřejného osvětlení ve výši 24 558 Kč.

Město Olomouc z dotace určené na opravy majetku sloužícího pro regulaci vodních toků, k výrobě a rozvo-du tepla, rozvodu vody, plynu a kanalizace ve vlastnic-tví města neoprávněně uhradilo opravu výměňkové sta-nice v obytném objektu v soukromém vlastnictví ve výši 47 392 Kč.

Město Kravaře neoprávněně použilo finanční pro-středky poskytnuté na odstraňování prvotních povod-ňových škod ve výši nejméně 1 349 482 Kč na opravy místních komunikací a chodníků (výkopové a zemní prá-ce, přesuny hmot a zhotovení zámkové dlažby). Tyto prá-ce měly být hrazeny z účelové neinvestiční dotace ur-čené na opravy místních komunikací, a to do výše 60 % skutečně vynaložených nákladů.

Obec Bohušov neoprávněně použila finanční pro-středky určené na rekonstrukci místních komunikací ve vlastnictví obce ve výši 32 736 Kč na úpravu veřejné-ho prostranství kolem pomníku a na úpravu tenisových kurtů.

Obec Březová nad Svitavou neoprávněně použila finanční prostředky určené na úhradu zvýšených nákla-dů a škod u sborů dobrovolných hasičů ve výši 50 417 Kč na opravu poškozených lávek přes řeku Svitavu;

Obec Zátor neoprávněně použila finanční prostřed-ky ve výši 1 100 000 Kč z účelové dotace určené na od-stranění povodňových škod na majetku škol, před-školních a školských zařízení způsobených povodněmi na výstavbu nové čistírny odpadních vod.

Obec Město Albrechtice provedlo rekonstrukci vodovodu poškozeného povodněmi a to ve vlastní režii. Skutečné náklady rekonstrukce zúčtované na příslušný účet činily 211 411 Kč. Obec však ve vyúčtování za rok 1997 nesprávně uvedla náklady na rekonstrukci ve výši 429 902 Kč, tj. o 218 491 Kč vyšší než skutečně vynaložené náklady.

Obec Mikulovice neoprávněně použila finanční prostředky ve výši 21 187 Kč z účelové dotace určené na rekonstrukci místních komunikací k jinému účelu, a to na úhradu cestovního a na opravu osobního vozidla.

Hasičský záchranný sbor okresu Brno-venkov použil z účelové dotace neoprávněně finanční prostředky ve výši 29 922 Kč na opravu vozidel a počítačů, které nebyly poškozeny povodní roku 1997.

Město Sezemice neoprávněně zadržovalo v období od 6. 10. 1997 do 14. 12. 1998 prostředky z účelové investiční dotace poskytnuté na základě žádosti města na výstavbu 3 nájemních bytů ve výši 1 500 000 Kč. Vzhledem ke změně podmínek, kterými město požadovanou dotaci zdůvodnilo, nemohlo ji následně využít k tomuto účelu;

2. porušení zákona ČNR č. 576/1990 Sb. v ustanovení § 5 odst. 2 nedodržením podmínek pro čerpání dotací a návratných finančních výpomocí stanovených v programech vydaných MMR:

- Program výstavby, vydaný jako zásady pro poskytování této investiční dotace, mj. stanoví:

„Předmět podpory

Investiční dotace ze státního rozpočtu ve výši max. 500 tis. Kč na jednu novou bytovou jednotku je určena ke vzniku nových nájemních bytů následujícím způsobem:

- *novostavba stavby pro bydlení (bytového nebo rodinného domu)*
- *půdní vestavba*
- *střešní nástavba*
- *přístavba*
- *rekonstrukce nebytových prostorů, které nikdy bytem nebyly, na bytové prostory (horní hranice dotace přiměřená investičním nákladům včetně případných nákladů na zakoupení objektu k rekonstrukci)*
- *rekonstrukce nebo dostavba objektů původně určených pro přechodné ubytování (horní hranice dotace přiměřená investičním nákladům včetně případných nákladů na zakoupení objektu k rekonstrukci)*
- *rekonstrukce bytových, dlouhodobě prázdných min. 3 roky neužívaných bytových prostorů (horní hranice dotace přiměřená investičním nákladům včetně případných nákladů na zakoupení objektů k rekonstrukci).“*

Město Olomouc v rozporu se stanoveným účelem použilo finanční prostředky ve výši 2 500 tis. Kč z inves-

tiční dotace účelově určené na rekonstrukci objektu po sovětské armádě, bloku B a C, k financování stavby „komunikace, parkoviště a terénní úpravy v lokalitě Černá cesta v Olomouci“.

- Program pomoci mj. stanoví, že neinvestiční dotaci lze použít na „úhradu nájemného v zařízeních uvedených v části 1) a v dalších objektech, pokud tyto nejsou ve vlastnictví obce, do výše 3.200 Kč měsíčně na jednu ubytovací jednotku“.

Města Ostrava, Chropyně, obce Mikulovice, Česká Ves a Bochoř z poskytnutých neinvestičních dotací uhradily v letech 1997 a 1998 náhrady za dočasné ubytování občanů v rozporu s Programem pomoci v celkové výši 692 030 Kč. Jednalo se o případy, kdy příjemci dotací uhradili nájemné podstatně vyšší než stanovených 3 200 Kč na jednu ubytovací jednotku. Dále uhradili nájemné za ubytování v objektu ve vlastnictví obce, zápisné a základní členský vklad do stavebního bytového družstva nebo poskytli náhradu za ubytování u přímých příbuzných. Např. město Ostrava uhradilo z dotace Závodní nemocnici Vítkovice částku 194 114 Kč za hospitalizaci 3 pacientů evakuovaných na anesteziologicko-resuscitačním oddělení nemocnice.

Tento program dále mj. stanoví:

„ A) Dotace se mohou použít

1) jako investiční na:

- a) nákup mobilních ubytovacích zařízení v maximální výši do 200 tis. Kč na jednu ubytovací jednotku (buňku). Tyto buňky zůstávají i po ukončení jejich užívání ve vlastnictví obce.*
- b) na výstavbu jednoduchých montovaných stavebnicových nepřenosných ubytovacích jednotek do 200 tis. Kč za obdobných podmínek jako v části a).*
- c) na přestavbu, modernizaci, či stavební úpravu některých objektů sloužících k jiným účelům (např. nevyužitých školních budov), pokud tyto jsou ve vlastnictví obce, na ubytovací zařízení v maximální výši 200 tis. Kč na jednu ubytovací jednotku (pokoj, dvoupokoj) se základním příslušenstvím.“*

Město Vrbno pod Pradědem neoprávněně uhradilo nákup dvou kontejnerů plně vybavených jako sociální zařízení (nikoliv jako obytné buňky) ve výši 400 tis. Kč a umístilo je v areálu základní školy.

Město Bohumín neoprávněně použilo část účelové dotace ve výši 706 tis. Kč určené na přestavbu nebytových prostor na bytové k přestavbě stávajících 4 bytových jednotek velikosti 3+1 na 8 bytových jednotek velikosti 1+1.

Obec Ostrožská Nová Ves obdržela dotaci na zajištění dočasného ubytování ve výši 6 000 tis. Kč. Část poskytnutých prostředků nevyužitých ke stanoveným účelům ve výši 3 000 tis. Kč používala v průběhu roku 1997 k jiným účelům, např. jako půjčku jiné organizaci ve výši 2 100 tis. Kč, úhradu faktury za výstavbu čistírny odpad-

ních vod 744 tis. Kč apod. Prostředky této dotace použité dočasně k jiným účelům vrátila obec na zvláštní účet až 14. 1. 1998.

Obec Město Albrechtice neoprávněně použila z poskytnuté dotace částku ve výši 200 tis. Kč na nákup 2 kusů zahradních domků bez jakéhokoliv vybavení a bez napojení na inženýrské sítě. Do doby ukončení kontroly tyto domky nebyly vůbec obývány.

- Program půjček, v němž MMR stanovilo zásady a podmínky pro poskytování těchto půjček z fondů rozvoje bydlení obcí určených na opravy a sanace povodní poškozeného bytového fondu, mj. stanoví:
„Obec může prostředky fondu použít pouze ...

b) od 1. 1. 1998 přednostně na poskytnutí účelově vázaných úvěrů podle bodu a) a mimo to též na poskytnutí účelově vázaných úvěrů vlastníkům obytných budov a bytů na jejich opravu a modernizaci ...,

c) do 31. 12. 1997 výlučně k úhradě nákladů na opravy obecního bytového fondu poškozeného živelnou pohromou - povodní ...,

d) od 1. 1. 1998 přednostně na opravy obecního bytového fondu podle bodu c) a mimo to též na opravy a modernizaci obecního bytového fondu, ...“

Město Zlín neoprávněně použilo v roce 1997 prostředky z fondu ve výši 504 tis. Kč na opravu obecního bytového fondu nepoškozeného povodní.

Město Bohumín neoprávněně použilo prostředky z fondu ve výši 2 200 tis. Kč k jinému účelu, a to na rekonstrukce nebytových objektů na byty.

Obec Malá Morávka neoprávněně použila prostředky z fondu ve výši 11 991 tis. Kč na zřízení nových bytových jednotek půdní vestavbou v objektech ve vlastnictví obce.

Obec Mikulovice neoprávněně použila prostředky z fondu ve výši 1 400 tis. Kč k úhradě zálohové faktury na zřízení nových bytových jednotek v nebytovém objektu ve vlastnictví obce.

Město Kravaře poskytlo půjčku ve výši 300 tis. Kč. Tyto prostředky v době kontroly (září 1998) příjemce používal na opravu nebytových prostor (pohostinství).

Obec Troubky poskytla půjčky v celkové výši 1 350 tis. Kč na opravy obytných budov a bytů 18 žadatelům, z nichž 10 nedoložilo doklad o vlastnictví a 8 nebylo prokazatelně vlastníky příslušných nemovitostí.

V Programu půjček je dále stanoveno:

„Z prostředků státní půjčky bude obci vytvořen účelový fond (dále jen fond), jehož prostředky budou vedeny na samostatném účtu u peněžního ústavu. Fond bude utvořen nezávisle na případně již dříve vytvořených fondech rozvoje bydlení v obcích, které obdržely státní půjčku na opravy a modernizace podle dříve vyhlášeného programu.“

Toto ustanovení některá kontrolovaná města a obce nedodržela tím, že prostředky poskytnuté do fondu ved-

ly na běžných účtech, případně část poskytnutých prostředků postupně převáděly na svůj běžný účet.

Takto postupovaly např. město Rožnov pod Radhoštěm. Město Blansko zřídilo samostatný účet až 18. 11. 1998, do té doby vedlo přidělené prostředky na běžném účtu.

Někteří příjemci dotací v rozporu se stanoveným účelem použili nevyužité finanční prostředky v roce 1998 z fondu rozvoje bydlení na nákup smének, např.:

Město Frýdek-Místek použilo na nákup smének 2 650 tis. Kč, město Fulnek 2 200 tis. Kč a město Rožnov pod Radhoštěm 2 500 tis. Kč. Obec Třebovice poskytla na dobu jednoho měsíce finanční prostředky účelově určené na opravy a rekonstrukce místních komunikací ve výši 1 440 tis. Kč Komerční bance k vystavení směnky. Obec Kvasiny použila prostředky poskytnuté v prosinci 1998 do fondu ve výši 3 mil. Kč na nákup směnky;

3. nedodržení nařízení vlády č. 190/1997 Sb., o poskytnutí finanční pomoci v oblasti bydlení občanům postiženým povodněmi v roce 1997 nebo v roce 1998, ve znění nařízení vlády č. 248/1997 Sb., nařízení vlády č. 170/1998 Sb. a nařízení vlády č. 211/1998 Sb.,

v ustanovení § 14, kde se stanoví:

„Občanům, kteří byli v rozhodný den vlastníky domu nebo bytu ve vlastnictví užívaných k trvalému bydlení a stavba nebo její část byla povodní zničena, v rámci záchranných prací odstraněna nebo na ni bylo vydáno pravomocné rozhodnutí o odstranění stavby nebo její části, budou prostřednictvím okresního úřadu nahrazeny náklady odstranění stavby nebo její části na základě písemné žádosti podané do 31. května 1999 nebo, jde-li o povodně v červenci 1998, do 31. května 2000. Pokud náklady odstranění stavby nebo její části hradila obec, budou jí prostřednictvím okresního úřadu tyto náklady nahrazeny na základě písemné žádosti; obec může požádat o náhradu nákladů souhrnně za více odstraňovaných objektů ...“

Okresní úřad Kroměříž poskytl neoprávněně městu Kroměříž finanční prostředky státního rozpočtu v celkové výši 459 444 Kč na úhradu nákladů na odstranění sedmi staveb zničených povodní, které k rozhodnému dni (4. červenec 1997) nebyly trvale obydleny, a dále poskytl neoprávněně městu Chropyně částku 165 001 Kč na úhradu nákladů na odstranění dvou staveb, přestože nebyly ve vlastnictví občanů, ale města Chropyně a obce Zářičí;

4. porušení zákona č. 199/1994 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění zákona č. 148/1996 Sb., v ustanoveních

§ 3 odst. 2, kde je stanoveno:

„Zadavatel je povinen vyhlásit obchodní veřejnou soutěž, jestliže výše budoucího peněžitého závazku ze smlouvy bez daně z přidané hodnoty, jde-li o nemovitost, s výjimkou nájmu, nebo o soubor strojů

nebo zařízení tvořících samostatný funkční celek, přesáhne 20 000 000 Kč a v ostatních případech 5 000 000 Kč.“

Město Olomouc převedlo na svoji příspěvkovou organizaci Technické služby města Olomouc účelovou neinvestiční dotaci ve výši 22 000 tis. Kč určenou na likvidaci meziskládky odpadu vzniklé v souvislosti s odstraněním škod po povodních, aniž je zavázalo k dodržení zákona č. 199/1994 Sb. Technické služby města Olomouc zadaly provedení likvidace meziskládky další firmě, a to bez vypsání obchodní veřejné soutěže, a z dotace uhradily této společnosti cca 14 800 tis. Kč;

§ 3 odst. 3, kde se stanoví:

„Uzavření smlouvy na veřejnou zakázku jiným způsobem než na základě veřejné soutěže podle odstavce 1 je přípustné pouze při splnění podmínek stanovených v části třetí tohoto zákona.“

Přitom v § 49 odst. 1 se stanoví:

„U veřejných zakázek, u kterých výše budoucího peněžitého závazku ze smlouvy bez daně z přidané hodnoty přesáhne 2 500 000 Kč, jde-li o nemovitost s výjimkou nájmu nebo o soubor strojů nebo zařízení tvořících samostatný funkční celek, a 500 000 v ostatních případech, může zadavatel uzavřít smlouvu na podkladě písemné výzvy učiněné nejméně pěti zájemcům.“ ;

§ 49a odst. 1, kde se stanoví:

„Zjednodušené zadání

U veřejných zakázek, u kterých výše budoucího peněžitého závazku ze smlouvy činí více než 100 000 Kč bez daně z přidané hodnoty, ale nepřesáhne limity uvedené v § 49 odst. 1, je zadavatel povinen vyžádat si před zadáním veřejné zakázky nabídky nejméně od tří zájemců.“

Bez písemné výzvy více zájemcům uzavřely smlouvu např. tyto kontrolované osoby: město Bohumín na nákup vozidla ve výši 648 855 Kč; město Krnov na opravu školských zařízení ve výši 372 281 Kč; město Vrbno pod Pradědem na dodávku 2 kusů sociálních kontejnerů ve výši 400 000 Kč; město Hanušovice na opravu chodníku ve výši 489 858 Kč; město Kravaře na opravy chodníků a dopravního značení v celkové výši 1 791 740 Kč; město Zlín na opravy objektů mateřské školky a základní školy ve výši 989 535 Kč; město Olomouc na odstranění škod na majetku obcí sloužícím pro zdravotní účely ve výši 240 000 Kč; obec Deštné v Orlických horách na obnovu inženýrských sítí po povodni v červenci 1997 ve výši 892 000 Kč; obec Město Albrechtice na dodávku 2 kusů zahradních domků ve výši 200 000 Kč; obec Bohušov na odbahnění rybníka ve výši 300 tis. Kč; obec Česká Ves na opravu místní komunikace ve výši 1 453 320 Kč.

Město Krnov uhradilo opravy na majetku škol a předškolních a školských zařízení v celkové výši 3 312 925 Kč bez písemné výzvy více zájemcům; město Vrbno pod Pradědem zadalo opravu místních komunikací v hodnotě 245 389 Kč bez písemné výzvy třem zájemcům; město

Rožnov pod Radhoštěm uzavřelo bez písemné výzvy jednomu zájemci v pěti případech smlouvy v celkové výši 1 268 726 Kč; obec Město Albrechtice realizovala přímým zadáním opravy komunikací a demontáž a odvoz provizorních mostů v ceně 1 348 394 Kč; obec Rapotín za opravu teplovodu, kanalizace a vodovodu v mateřské škole uhradila 926 230 Kč a za opravu místních komunikací 161 645 Kč, aniž si vyžádala nabídky od tří zájemců a obec Červenka realizovala výzvou jednomu zájemci zakázku na opravu komunikace ve výši 289 202 Kč.

Město Krnov, aniž vyzvalo alespoň tři zájemce, zadalo provedení elektromontážních prací v areálu nemocnice Krnov v objemu cca 2 000 000 Kč.

V některých případech kontrolované osoby nepostupovaly v souladu s dalšími ustanoveními zákona o zadávání veřejných zakázek, např. město Přerov a obec Opatov uzavřely smlouvy s dodavateli, kteří nesplňovali kvalifikační předpoklady; město Týniště nad Orlicí a obec Horní Čermná uzavřely smlouvy s dodavateli, kteří se nabídkového řízení nezúčastnili; město Svitavy uzavřelo smlouvu s dodavatelem (účastníkem výběrového řízení) ještě před vyhodnocením nabídek; obec Březová nad Svitavou vyzvala k podání nabídek tři zájemce, kterým zaslala různé zadání veřejné zakázky. Město Kojetín ve výzvě k realizaci veřejné zakázky neuvedlo kritéria pro jejich vyhodnocení. Jednalo se o veřejnou zakázku ve výši 6 500 000 Kč. Obec Leština uzavřela smlouvu na dodávku projektové dokumentace bytového domu se zájemcem s nejvyšší nabídkovou cenou cca 653 000 Kč, přestože výše ceny byla rozhodujícím kritériem uvedeným v podmínkách zadání;

5. porušení zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon),

v ustanoveních

§ 54, kde je stanoveno:

„Stavby, jejich změny a udržovací práce na nich lze provádět jen podle stavebního povolení nebo na základě ohlášení stavebnímu úřadu.“

V některých případech kontrolované osoby prováděly stavební úpravy a stavby související s odstraňováním následků povodní bez stavebního povolení nebo ohlášení stavebnímu úřadu.

Např.: Bez stavebního povolení realizovalo město Česká Třebová rekonstrukci místní komunikace, obec Březová nad Svitavou instalaci 10 ubytovacích buněk, obec Opatov stavební úpravy u čtyř akcí, obec Dolní Čermná půdní vestavbu dvou bytových jednotek a stavbu tří chat;

§ 76 odst. 1, kde se mj. stanoví:

„Dokončenou stavbu, popřípadě její část schopnou samostatného užívání nebo tu část stavby, na které byla provedena změna nebo udržovací práce ..., pokud tyto stavby vyžadovaly stavební povolení, lze užívat jen na základě kolaudačního rozhodnutí.“

V některých případech kontrolované osoby užívaly postavené, příp. rekonstruované objekty bez kolaudačního rozhodnutí, např. obec Dolní Čermná v případě dvou bytových jednotek získaných půdní vestavbou a obec Opatov umožnila užívání mostu přes řeku Třebovku po dobu minimálně půl roku bez kolaudačního rozhodnutí.

IV.

Vyhodnocení

Státní finanční prostředky vyčleněné vládou k odstranění následků povodní v letech 1997 a 1998 do rozpočtových kapitol kontrolovaných ministerstev a dalších ústředních orgánů, rozpočtů OkÚ, měst a obcí byly většinou použity k určeným účelům.

Finanční prostředky byly poskytovány jako účelové neinvestiční a investiční dotace ze státního rozpočtu a jako návratné finanční výpomoci. Pro každý druh dotace stanovil příslušný správce rozpočtové kapitoly podmínky a zásady pro jejich čerpání. Obecně závazným předpisem, a to nařízením vlády, bylo upraveno pouze poskytování některých finančních výpomocí občanům v oblasti bydlení (nenávratný příspěvek 150 tis. Kč za zničený byt, úhrada nákladů demolice povodní zničených obytných staveb a poskytování půjček až do výše 850 tis. Kč na pořízení nového bytu).

Kontrolou byly zjištěny případy, kdy dotace byly použity k jinému účelu, než stanovily podmínky pro poskytnutí a čerpání dotace, ačkoliv kontrolovaná osoba mohla nárokovat a čerpat prostředky z jiného dotačního titulu.

Většina zjištění uvedených v kontrolním závěru představuje neoprávněné čerpání prostředků státního rozpočtu na akce nesouvisející s odstraňováním přímých povodňových škod.

Mimo zjištěné případy neoprávněného použití prostředků státního rozpočtu bylo zjištěno porušování zákona o zadávání veřejných zakázek, a to zejména pokud jde o nedodržování ustanovení o výzvě alespoň třem zájemcům o veřejnou zakázku, splnění kvalifikačních předpokladů dodavatelů, s nimiž byla uzavřena smlouva, a dodržení zákonem stanoveného postupu při vyhodnocování nabídek.

Vláda na vzniklou povodňovou katastrofu v červenci 1997 bezprostředně reagovala. Na základě jejího rozhodnutí MF bez průtahů převedlo do rozpočtu každému OkÚ v postižených oblastech 17 mil. Kč k řešení bezprostředních následků povodňové katastrofy. Současně na základě rozhodnutí vlády poskytl SFŽP každému OkÚ v postižených oblastech z vládního povodňového konta 6,25 mil. Kč.

Ke konci roku 1997 zůstala značná část prostředků poskytnutých zejména do rozpočtů OkÚ a obcí nevyčerpána. Příčina spočívá v tom, že o některých dotacích rozhodla vláda až v průběhu října 1997 (např. poskytnutí dotací na nákup vysoušecích zařízení, úhradu škod

a zvýšených nákladů dobrovolným hasičským sborům a na odstraňování škod na majetku škol, předškolních a školních zařízení zřizovaných obcemi). Některé poskytnuté dotace nemohly být do konce roku 1997 využity také proto, že se jednalo o odstraňování škod na nemovitém majetku vyžadující odpovídající dodavatelské a projektové zabezpečení (opravy a rekonstrukce komunikací, mostů, vodohospodářských staveb apod.), územní rozhodnutí a stavební povolení.

Ustanovení zákonů o státním rozpočtu na rok 1998 a na rok 1999 umožnila pak příjemcům dotací použít nevyčerpané finanční prostředky i v následujícím roce, a to ke stejným účelům.

Část prostředků vyčleněných vládou na výstavbu nových nájemních bytů pro občany, kteří měli být zničený povodní, zůstala ke konci roku 1998 v rozpočtu MMR. Tyto prostředky MMR od roku 1998 poskytuje městům a obcím k rozvoji bydlení, a nikoliv výhradně k řešení bytové situace občanů, jejichž byt byl v důsledku povodní nenávratně zničen.

Na zabezpečení dočasného ubytování občanů rozhodla vláda uvolnit 215 mil. Kč. Nevyčerpané prostředky ke konci roku 1998 činily cca 7 mil. Kč. Kontrolní akce prokázala, že pořízené mobilní ubytovací jednotky pro dočasné ubytování a stavebně upravené objekty byly využity k tomuto účelu pouze v minimálním rozsahu.

Na účtech měst a obcí zůstaly ke konci roku 1998 nevyčerpané především prostředky poskytnuté jako desetileté půjčky do fondu a poskytované jako půjčky na opravy a sanace bytového fondu poškozeného povodní. Ukazuje se, že objem prostředků, který poskytlo MMR do fondů, byl nadhodnocen, neboť zájem občanů o tyto půjčky neodpovídá přiděleným prostředkům. Tyto prostředky byly poskytovány účelově řadou dotačních titulů. V některých případech však nebyly podmínky a účel jednoznačně stanoveny a docházelo tak, zejména v případě podmínek vydaných MMR, v průběhu let 1997 a 1998 k podstatným změnám a úpravám. Prostředky používají někteří příjemci dočasně k jiným účelům, např. k financování běžných provozních výdajů, nákupu směnky a poskytování půjček jiným právnickým osobám k účelům nesouvisejícím s opravou bytového fondu.

Z tohoto důvodu považujeme za rozhodující, aby MF zabezpečilo úkol uložený usnesením vlády ze dne 18. března 1998 č. 185, k průběžné zprávě o analýze příčin vzniku povodní a fungování systému řízení protipovodňové ochrany s návrhy preventivních opatření k budoucímu snížení rizik a následků průchodu velkých vod včetně návrhu systému financování, tj. zpracovat a vydat pravidla pro úhradu nákladů na zabezpečovací a záchranné práce a tato pravidla vyhlásit v obecně závazném právním předpisu, např. v připravovaném zákoně o krizovém řízení a integrovaném záchranném systému (krizový zákon), s tím, že příslušným správcům rozpočtových kapitol bude umožněno obecně platné zásady podrobněji upravit podzákonnými normami či jinými předpisy. Vždy však musí být zachován jejich smysl.